

ANNA GOLEC

SPÓŁKA EUROPEJSKA JAKO ETAP W HARMONIZACJI WYBRANYCH ROZWIĄZAŃ INSTYTUCJONALNYCH W DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW MIĘDZYNARODOWYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

WSTĘP

Potrzeba ułatwienia podmiotom ponadnarodowym działalności na terenie krajów europejskich dostrzegana była już od ponad 30 lat¹. Problemy przedsiębiorstw międzynarodowych na terenie Wspólnoty Europejskiej wynikały w głównej mierze ze znacznie od siebie odbiegających regulacji prawnych w poszczególnych państwach.

Dyskusja na temat optymalnej formy rozwiązania tych problemów, w krótkim czasie doprowadziła do wniosku, że najlepszą odpowiedzią na potrzeby przedsiębiorstw ponadnarodowych będzie stworzenie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze całej Wspólnoty w ramach jednolitej formy prawnej, uwzględniającej specyficzny charakter tego typu podmiotów. Zgodne stanowisko państw europejskich w sprawie konieczności ustanowienia nowej formy prawnej nie znalazło jednak odzwierciedlenia ani w gotowości do kompromisu, ani w tempie prac nad uregulowaniami szczegółowymi. Po wielu latach trudnych negocjacji 28 krajom europejskim udało się osiągnąć porozumienie, umożliwiające wprowadzenie do ich systemów prawnych instytucji spółki europejskiej.

Spółka europejska (*Societas Europaea* – SE) to nowa forma prawna, umożliwiająca prowadzenie przedsiębiorstwa w ramach spółki kapitałowej, pozwa-

¹ V. Edwards, *The European Company – Essential Tool or Eviscerated Dream?*, Common Market Law Review 2003, No. 40, s. 443.

lająca na szereg ułatwień w funkcjonowaniu przedsiębiorstw działających na obszarze więcej niż jednego kraju Unii Europejskiej i wybranych krajów stowarzyszonych.

EWOLUCJA IDEI SPÓŁKI EUROPEJSKIEJ

Pierwsze koncepcje dotyczące ogólnoeuropejskiej formy prowadzenia działalności gospodarczej zostały zaprezentowane w 1959 r. na 57 Kongresie Francuskich Notariuszy oraz przez profesora P. Sandersa na wykładzie inauguracyjnym w Rotterdam School of Economics. Komisja Europejska poparła projekt w 1966 r. i wystosowała memorandum w sprawie stworzenia europejskiej spółki handlowej (European Commercial Company) oraz powołała grupę roboczą, której zadaniem było opracowanie założeń umożliwiających wprowadzenie w życie stosownych regulacji prawnych².

Władze UE szybko odkryły, że państwa członkowskie niechętnie poddają się ingerencji w lokalne prawo, a harmonizacja całości przepisów dotyczących działalności nowego podmiotu wymagałaby wprowadzenia bardzo dużych zmian w narodowych systemach prawnych.

Idea spółki kapitałowej działającej na terenie Europy wyłącznie na podstawie o stworzonego w tym celu zharmonizowanego europejskiego prawa gospodarczego została odrzucona w 1982 r.³, gdy po wieloletnich dyskusjach państwa członkowskie doszły do wniosku, że nie są w stanie osiągnąć porozumienia w sprawie budowy jednolitego systemu prawnego⁴. Kolejne propozycje regulacji były blokowane przez poszczególne kraje członkowskie.

Do debaty na temat możliwości harmonizacji chociaż części przepisów prawa dotyczących działalności gospodarczej powrócono w 1988 r., jednak niemożność osiągnięcia porozumienia głównie w sprawie udziału grup pracowniczych w zarządzaniu spółką wstrzymywała prace nad projektem aż do szczytu w Nicei w grudniu 2000 r., gdzie wypracowano kompromis.

Jako jednolitą nazwę dla nowego typu spółki wybrano łacińskie miano *societas europaea*, jednak na terenie poszczególnych państw członkowskich Unii funkcjonują równoległe narodowe nazwy. W Polsce SE określana jest jako „spółka europejska” lub „europejska spółka akcyjna”.

Pierwszym istotnym efektem przygotowań legislacyjnych była Dyrektywa EC nr 2157/2001 z 8 października 2001 r. „O statucie spółki europejskiej”.

² M. Chetcuti Cauchi, *The Societas Europaea (European Company) as a New Corporate Vehicle*, 2001, www.chetcuticauchi.com/mcc/research/european-company-statute-1.htm

³ Ibidem.

⁴ *Not quite a single European Company*, Corporate Finance 2004, No. 11, s. 50.

(European Company Statue) Jednak dopiero trzy lata później – 8 października 2004 r. zaistniała faktyczna możliwość tworzenia Spółek Europejskich. Docelowo zakładanie i prowadzenie działalności w formie SE będzie możliwe w 25 krajach obecnej Wspólnoty oraz w 3 krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii: Norwegii, Islandii i księstwie Lichtenstein z ich własnej inicjatywy⁵.

UTWORZENIE I FUNKCJONOWANIE SPÓŁKI EUROPEJSKIEJ

Spółka europejska może powstać na skutek kilku okoliczności⁶:

- poprzez połączenie dwóch lub więcej spółek akcyjnych z różnych krajów członkowskich,
- poprzez powołanie spółki-matki, zarządzającej holdingiem składającym się z przynajmniej dwóch spółek, z których przynajmniej dwie mają siedziby, oddziały lub spółki córki w różnych krajach członkowskich,
- poprzez utworzenie spółki-córki (*joint-venture*) przez dwie lub więcej spółek z przynajmniej dwóch krajów członkowskich,
- poprzez przekształcenie istniejącej spółki, która przez minimum 2 lata posiadała spółkę-córkę lub oddział w innym kraju członkowskim niż kraj siedziby spółki,
- poprzez powołanie spółki-córki przez spółkę będącą spółką europejską⁷.

Interesującą opcją jest możliwość wyrażenia przez kraj członkowski zgody na współtworzenie SE przez korporację posiadającą siedzibę poza Unią Europejską, a prowadzącą działalność na terenie danego kraju członkowskiego na podstawie prawa narodowego tego kraju, jeżeli podmiot ten jest faktycznie i ekonomicznie powiązany z gospodarką kraju członkowskiego. Jest to „furtka” pozostawiona dla amerykańskich i azjatyckich przedsiębiorstw, które będą rozwijać swoją działalność na terenie Europy.

W pierwotnej wersji projektów spółka europejska miała być rozwiązaniem przewidzianym dla małych i średnich przedsiębiorstw, jednak minimalny kapitał założycielski dla SE wynosi 120 000 euro (w szczególnych przypadkach

⁵ A. Rainer, O. Thömmes, E. Tomsett, *European Commission suggests common consolidated tax base*, Deloitte & Touche Newsletter, s. 1.

⁶ Rozdz. II Dyrektywy EC nr 2157/2001 z 8 października 2001 r. O statucie Spółki Europejskiej (SE). Dziennik Urzędowy L 294 s. 1–21 z 10 listopada 2001.

⁷ Mianem krajów członkowskich określono tu 28 krajów, które dopuszczają możliwość prowadzenia działalności w formie SE.

wymogi te mogą być nawet wyższe – np. dla instytucji finansowych)⁸, co nie tylko w warunkach polskich, ale także w innych krajach, np. w Niemczech, kilkakrotnie przekracza minimalne wymogi kapitałowe dla spółek akcyjnych. Można się zatem spodziewać, że zainteresowane tą formą prawną będą raczej duże przedsiębiorstwa.

Wśród branż, którym powstanie spółki europejskiej przyniesie najwięcej korzyści, najczęściej wymienia się⁹:

- banki i instytucje ubezpieczeniowe,
- podmioty zajmujące się przetwórstwem i dystrybucją ropy naftowej i gazu,
- przemysł lotniczy,
- przemysł chemiczny, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw farmaceutycznych,
- przemysł energetyczny,
- przemysł samochodowy i producentów opon,
- przemysł zbrojeniowy,
- przemysł spożywczy ze szczególnym naciskiem na cukrownie i browary,
- branżę transportową,
- branżę telekomunikacyjną i elektroniczną,
- branżę budowlaną.

GLÓWNE ZALETY SPÓŁKI EUROPEJSKIEJ

Chociaż spółka europejska powstała w znacznej mierze jako dobitny symbol politycznej i gospodarczej integracji w Europie, to międzynarodowe korporacje zdecydowały się powołać lub przekształcić w SE, tylko wtedy, gdy forma ta zaoferuje im korzyści, jakich nie są w stanie zapewnić im formy organizacyjno-prawne istniejące w narodowych systemach prawnych.

Nadrzędną zaletą płynącą z prowadzenia działalności w formie spółki europejskiej ma być możliwość obniżenia kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa, wynikających z obecności w kilku krajach o różnych systemach prawnych – czyli redukcja kosztów administracyjnych i prawnych. Spodziewane oszczędności z tego tytułu we wszystkich krajach członkowskich łącznie

⁸ Por.: KPMG: *Spółka Europejska – nowa forma prawna*, TaxNewsletter, październik 2004, s. 1 i n.

⁹ Por.: T. Wenger, *Die österreichische Societas Europaea. Materiały konferencyjne IWP*, Die Europäische Aktiengesellschaft, September 2004, s. 9.

oszacowane zostały przez Grupę Doradczą ds. Konkurencyjności na poziomie 30 miliardów euro rocznie¹⁰.

Wśród zalet SE wymienia się również:

- uproszczenie struktury pod względem organizacyjnym,
- lepsze dopasowanie struktury zarządzania,
- ujednoczenie kultury organizacyjnej i wizerunku wewnątrz firmy – jednolite traktowanie wszystkich pracowników,
- status europejski (tzw. *flag issue*) – czyli nowy wizerunek zewnętrzny,
- możliwość prowadzenia bardziej elastycznej działalności na terenie UE,
- możliwość ujednoczenia systemu rachunkowości,
- korzystne rozwiązania podatkowe,

Dzięki możliwości działania na terenie całej Unii Europejskiej w ramach jednej formy prawnej nie będzie konieczne tworzenie odrębnych podmiotów i oddziałów podlegających lokalnemu prawu i możliwe będzie zredukowanie skomplikowanych struktur spółek zależnych działających w ramach holdingu. Przyczyni się to do ułatwienia zarządzania pod względem organizacyjnym.

Spółka europejska oferuje atrakcyjne rozwiązanie dotyczące struktury organów zarządzających spółki. Kwestie te zostały uregulowane jednolitym prawem wspólnotowym, dzięki czemu SE mogą swobodnie wybierać między systemem dualistycznym (zarząd + rada nadzorcza) a systemem monistycznym (radą administrującą), nawet jeżeli prawodawstwo któregoś z państw członkowskich nie przewidywało dotychczas w swoim systemie prawnym takiej możliwości wyboru¹¹.

Ważnym elementem regulacji prawnych dotyczących SE są rozwiązania umożliwiające ujednoczenie wewnętrznego wizerunku przedsiębiorstwa i jednolite traktowanie pracowników, zatrudnionych w różnych krajach europejskich. Regulacje unijne rozwiązują problem uprawnień grup pracowniczych do uczestniczenia w procesie zarządzania przedsiębiorstwem, które w poszczególnych krajach unijnych znacznie od siebie odbiegają. Rozwiązania te zawarte zostały w osobnej Dyrektywie numer 2001/86/EEC (SE Employee Involvement Directive).

Przy spółkach planujących utworzenie SE muszą powstać ciała konsultacyjne, w ramach których zarząd i organizacje reprezentujące wszystkich

¹⁰ KPMG, *Europa AG: (K)eine für alle?*; Edit Value 2004 – www.kpmg.de/editvalue/9036.htm oraz V. Edwards, op.cit., s. 451 i n.

¹¹ Por.: Ch. Rickens, *Die Einheits-AG*, Manager Magazin 2004, nr 4 – <http://www.manager-magazin.de/magazin/artikel/0,2828,240975-2,00.html> oraz K. Oplustil, Europejska Spółka Akcyjna (SE) w świetle projektów rozporządzenia i dyrektywy z 1 lutego 2001 r. – niepublikowane.

pracowników dojdą do porozumienia, tworząc własne, wewnętrzne zasady współuczestnictwa grup pracowniczych w zarządzaniu przedsiębiorstwem. W przypadku gdy porozumienie satysfakcjonujące obie strony okaże się niemożliwe w określonych ramach czasowych, stosowany będzie zestaw standardowych zasad, wskazany w załączniku do wspomnianej Dyrektywy. Nakłada on na organ zarządzający obowiązek przedstawiania organizacjom pracowniczym szczegółowych raportów w zakresie bieżących i przyszłych planów dotyczących inwestycji, poziomu produkcji i sprzedaży oraz ich konsekwencji dla pracowników, zmian w zarządzie, fuzji i przejęć, dezinvestycji i wycofywania się z określonych rodzajów działalności. W przypadku kiedy SE powstaje w wyniku połączenia przedsiębiorstw, standardowe rozwiązania dotyczące współuczestnictwa grup pracowniczych w zarządzaniu spółką mają zastosowanie, jeżeli przynajmniej 25% pracowników utworzonej SE miało na podstawie narodowych przepisów prawo do współudziału w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

Jeżeli SE powstaje w wyniku przekształcenia spółki narodowej, to nadal zastosowanie mają narodowe regulacje dotyczące współuczestnictwa grup pracowniczych¹².

Największą zaletą SE jest uzyskanie europejskiego statusu – swoistej europejskiej marki. Stwarza to szanse szczególnie dla przedsiębiorstw zainteresowanych ekspansją na zagraniczne rynki, które napotykać na bariery w świadomości klientów, związane z niechęcią do produktów i usług oferowanych przez zagraniczne przedsiębiorstwa. Oczekuje się, że osoby, dotychczas przywiązane do regionalnych i narodowych produktów, a które utożsamiają się z ideą zjednoczonej Europy, chętniej wybiorą produkt wytwarzany przez SE niż przez spółkę działającą na podstawie narodowego prawa innego państwa. Jako przykład można wskazać niechęć francuskich konsumentów do nabywania brytyjskich produktów.

Biorąc pod uwagę coraz częstsze praktyki polskich przedsiębiorstw do „ukrywania” się pod pozornie zachodnioeuropejską marką (np. Gino Rossi, Dr Witt, Deni Cler, Reserved itp.), można spodziewać się, że *flag issue* będzie jednym z najbardziej przekonujących argumentów, przemawiających na korzyść prowadzenia działalności w formie spółki europejskiej.

¹² Więcej na ten temat: R. Taylor, *‘Taking Responsibility in an SE’ – a new challenge for workers from different cultural and political backgrounds*, [w:] *The European company – Prospects for board-level representation*, European Trade Union Institute, Bruksela 2004, s. 40 i n. oraz B. Keller, *The European company statute: employee involvement – and beyond*, *Industrial Relations Journal* 2002, No. 5, s. 424 i n.

Inną, równie często podkreślaną, zaletą jest możliwość prowadzenia bardziej elastycznej działalności na terenie Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Dzięki prowadzeniu działalności w formie SE możliwy będzie transfer siedziby spółki do innego państwa członkowskiego bez zmiany formy prawnej. Nadal konieczne będzie zarejestrowanie spółki w nowym kraju i reorganizacja, dostosowująca spółkę do norm obowiązujących w danym państwie, jednak zachowana będzie ciągłość istnienia spółki wynikająca z raz nadanej osobowości prawnej¹³.

Przywilej prowadzenia jednolitej księgowości nie jest obecnie cechą, która stanowi wyłączną zaletę spółki europejskiej, ponieważ także przedsiębiorstwa międzynarodowe i lokalne działające na podstawie dotychczasowych form działalności mogą stosować Międzynarodowe Standardy Rachunkowości i ujedynolnić tym samym swój system rachunkowości finansowej.

Obszarem, w którym pojawiło się najwięcej problemów, jest opodatkowanie SE. Według niektórych ekspertów, straty na działalności SE w jednych państwach członkowskich będą mogły być kompensowane przez zyski z działalności w innych państwach członkowskich, co w efekcie doprowadzi do obniżenia zobowiązań podatkowych¹⁴. Jednak specjaliści zajmujący się podatkami nie są jednomyślni i wielu z nich uważa, że obecne regulacje nie stwarzają podstaw do oczekiwania korzyści podatkowych¹⁵.

GŁÓWNE ZARZUTY POD ADRESEM UNIJNYCH REGULACJI DOTYCZĄCYCH SPÓŁEK EUROPEJSKICH

Pomimo licznych zalet bardzo eksponowanych szczególnie przez urzędników, przedsiębiorcy i kręgi profesjonalne wskazują na cały szereg niedociągnięć, niejasności i problemów związanych z nowym tworem prawnym. Podstawowy zarzut padający pod adresem spółki europejskiej w obecnej formie stanowi fakt, że obowiązujące regulacje są jedynie namiastką proponowanych wcześniej rozwiązań, które uznano za potencjalnie skuteczne¹⁶. Zdaniem

¹³ Por. P. Grabowski, *Spółka ponad granicami*, Gazeta prawna z 5 sierpnia 2003 r. <http://www.gazetaprawna.pl/dzialy/1.html?numer=1007&dok=1007.1.6.2.17.1.0.3.htm>

¹⁴ Dziennik senatu z dn. 26.01.2005 <http://www.senat.gov.pl/K5/DOK/DIAR/79/7901.htm>

¹⁵ *Eurocompany Statue Adopted*, Business Europe 2001, No. 20, s. 9.

¹⁶ A. Craig, H. van den Hurk, S. Müller, A. Rainer, J. Roels, O. Thömmes, E. Tomsett, *The European Company is born*, International Tax Review 2004, No. 10, s. 28 i n.

S. Turnbulla jest to wynik niedostatecznego stopnia współpracy państw członkowskich i organów Unii Europejskiej¹⁷.

Kolejna wada wskazywana przez krytyków to niedostateczny stopień uwolnienia SE spod rządów narodowych systemów prawnych. W ramach jednolitego prawa wspólnotowego uregulowano znikomą część zagadnień związanych z SE, dotyczących między innymi sposobu zarządzania i kapitału założycielskiego. Zdecydowana większość aspektów działalności SE nadal podlega prawu właściwemu dla siedziby spółki oraz prawom wynikającym z miejsca prowadzenia działalności gospodarczej poza krajem siedziby, dlatego często pojawiają się komentarze, iż SE to po prostu jeszcze jedna odmiana istniejących form prawnych ze zmienioną nazwą. Eksperti podkreślają, że w obszarach, których nie objęło prawodawstwo UE i które UE pozostawiła do regulacji poszczególnym krajom członkowskim jak np. w kwestiach upadłości, praw własności intelektualnej czy opodatkowania, występują zbyt duże różnice między poszczególnymi państwami i sygnalizują potrzebę harmonizacji tych obszarów.

Największe emocje budzą wspomniane już kwestie podatkowe, a dokładniej brak oczekiwanego uproszczenia procedur lub przyznania wyraźnych korzyści podatkowych Spółkom Europejskim. Pomimo licznych sugestii ze strony przedsiębiorstw międzynarodowych, organom legislacyjnym nie udało się uregulować kwestii podatkowych na poziomie unijnym. Opodatkowanie związane z podatkami bezpośrednimi pozostało nadal w kompetencji władz poszczególnych państw członkowskich. Miejscem powstawania zobowiązań podatkowych jest kraj rejestracji spółki, jednak SE może być opodatkowana także w innych krajach, w których przedsiębiorstwo jest obecne podatkowo.

W celu uproszczenia problemów związanych z podatkami, Komisja Europejska ma zaproponować pilotażowy program dla spółek europejskich. Rozważane są dwie możliwości¹⁸:

- opodatkowanie SE we wszystkich krajach, w których jest ona obecna, wg zasad i stawki obowiązującej w kraju siedziby spółki (*home state taxation*)
- obliczenie wysokości podatku na podstawie jednej, unijnej stawki podatkowej, a następnie rozdzielanie tych wpływów podatkowych pomiędzy państwa, w których spółka prowadzi działalność, (*common consolidated corporate tax base*).

¹⁷ S. Turnbull, *Not Quite a single European Company*, Corporate Finance 2004, No. 11, s. 50. „SE miała w pierwotnej wersji być rzeczywiście spółką na miarę Europy, jednak nie istnieje ani wystarczający poziom współpracy, ani odpowiedni system administracyjny, aby jej powstanie w tym kształcie było możliwe”.

¹⁸ *Slow Start for European Company Statue*, Business Europe z 16 października 2004 r. oraz M. Żuk, *Opodatkować zachęcająco*, Rzeczpospolita z 21 lipca 2005 r., s. 13.

Z dotychczasowych prac wynika, że bardziej prawdopodobne jest zastosowanie drugiego wariantu opodatkowania.

Do spółki europejskiej mają zastosowanie przepisy dyrektywy 90/435/EEC w sprawie wspólnego systemu opodatkowania stosowanego w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych. Dyrektywy: 90/434/EEC w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku łączenia, podziałów, wnoszenia aktywów i wymiany udziałów dotyczących spółek z różnych państw Unii Europejskiej oraz 2003/49/EC w sprawie wspólnego systemu opodatkowania stosowanego do odsetek oraz należności licencyjnych między powiązаныmi spółkami z różnych państw członkowskich Unii Europejskiej, nie obejmują swoimi regulacjami Spółki Europejskiej, jednak można oczekiwać, że stan ten zostanie wkrótce zmieniony, aby uniknąć zarzutów o dyskryminowaniu nowych podmiotów w stosunku do tradycyjnych spółek-rezydentów.

Mimo że narodowe regulacje prawne umożliwiające tworzenie i funkcjonowanie spółek europejskich na obszarze UE miały zostać wprowadzone do października 2004 r., to tylko 9 państw dotrzymało tego terminu. Do końca marca 2005r istniała faktyczna możliwość założenia SE w trzynastu krajach Unii Europejskiej (Austria, Belgia, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Niemcy, Węgry, Malta, Słowacja, Szwecja, Wielka Brytania)¹⁹ i jednym spoza tego obszaru (Islandia). Do końca maja 2005 r. liczba krajów, które wdrożyły odpowiednie przepisy wykonawcze wzrosła do 18.

Opóźnienia w pracach legislacyjnych są na pewno jedną z przyczyn, dla których tak mało podmiotów zadeklarowało chęć skorzystania z możliwości utworzenia SE. W Polsce prace nad przepisami wprowadzającymi możliwość tworzenia i funkcjonowania SE zakończyły się w marcu 2005 r., a ustawa z 4 marca 2005r o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółkach europejskich weszła w życie 18 maja 2005 r.

PIERWSZE SPÓŁKI EUROPEJSKIE

Do października 2005 r. jedynie kilka przedsiębiorstw zdecydowało się na transformację w spółkę europejską. Pierwszą SE była grupa Bauholding Strabag, która skorzystała z możliwości przekształcenia istniejącego przedsiębior-

¹⁹ SE – Spółka Europejska, Serwis www.interia.pl/biznes z 17 lutego 2005. <http://informacje.strefa.pl/podatki/info/news?inf=593231>

stwa z siedzibą w Austrii i filią w Belgii²⁰. Swój status zmieniły także: fińska grupa Elcoteq Network Corp. , niemiecki Allianz i skandynawski bank inwestycyjny Alfred Berg. Skandynawska grupa bankowa Nordea zapowiedziała przekształcenie formy prawnej do końca 2005 r. Zamiar uzyskania statusu spółki europejskiej podało do publicznej wiadomości także 12 innych przedsiębiorstw²¹:

- producent stali Arcelor z Luksemburga,
- European Aeronautic Defence & Space Co. z siedzibą w Holandii, będący między innymi właścicielem spółki Airbus,
- spółka telekomunikacyjna Telia Sonera,
- przedsiębiorstwo konstrukcyjne Brenner Basistunnel z Bolzano we Włoszech,
- Euro-Tunnel ,
- grupa bankowo-ubezpieczeniowa Fortis z siedzibą w Brukseli,
- niemiecki producent systemów zarządzania przedsiębiorstwem - SAP,
- szwedzki bank SEB,
- British Petroleum,
- British Aerospace,
- IBM,
- Unilever,
- Generale de Banque.

W grupie tej, zgodnie z oczekiwaniami ekspertów, dość wyraźnie rysuje się duży udział instytucji finansowych. Wiele instytucji finansowych prowadzących ponadnarodową działalność deklaruje, że przed przekształceniem w spółkę europejską powstrzymują je niekorzystne z ich punktu widzenia rozwiązania zawarte we wcześniejszych dyrektywach bankowych Unii Europejskiej. Zgodnie z nimi wkłady wszystkich klientów danej instytucji finansowej podlegają systemowi gwarantowania depozytów w kraju rejestracji spółki, a nie w krajach, w których podmiot prowadzi działalność. Budzi to obawy o stosunek klientów, którzy niechętnie akceptują fakt, iż ich depozyty podlegają systemowi gwarancji w innym państwie, który może odbiegać od znanego im, krajowego systemu. Pozytywne doświadczenie pionierskich SE

²⁰ SE – Spółka Europejska; Serwis www.interia.pl/biznes z 17 lutego 2005. <http://informacje.strefa.pl/podatki/info/news?inf=593231>

²¹ P. Meller, *SE for 'Societas Europaea' is the newest corporate form*, New York Times z 9 października 2004 r., s. W1 oraz A. Martinez-Echevarria, G. de Duenas, *La Sociedad Europea: Un regimen Fragmentario con intencion armonizadora*, Universidad de San Pablo, Madrid 2004, s. 13.

będą z pewnością w stanie zachęcić inne instytucje finansowe do pójścia w ich ślady.

Główną przyczyną dla której niewiele spółek zdecydowało się powołać Spółki Europejskie, to sceptycyzm, dotyczący możliwości odniesienia sukcesu przez podmiot działający w oparciu na niekompletnym, niejasnym, a niekiedy sprzecznym prawem. Pół roku od momentu, w którym zakładanie Spółek Europejskich stało się teoretycznie możliwe, nadal więcej jest pytań niż odpowiedzi. Szczególne problemy pojawiają się w kwestiach podatkowych oraz w zakresie regulacji specyficznych dla danego rodzaju działalności, które nie zostały w porę dostosowane do wymagań rzeczywistości gospodarczej. Status przedsiębiorstwa europejskiego jest dla większości podmiotów liczących się na europejskim rynku ważną lecz nie wystarczającą zaletą, aby akceptowały one rolę gospodarczego „królika doświadczalnego”.

ZAKOŃCZENIE

Niewątpliwie już sam fakt, że krajom członkowskim Unii Europejskiej udało się po wielu latach dojść do kompromisu w zakresie jednolitej formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej, należy uznać za pewien sukces. Wymusi on na władzach Wspólnoty i krajów członkowskich kolejne projekty w zakresie harmonizacji prawa gospodarczego. Doświadczenie pokazuje, że jest to jedyna droga, aby harmonizacja taka mogła się stopniowo dokonać. Oszczędności w zakresie wydatków na sferę administracyjno-prawną niewątpliwie przyczynią się do wzrostu konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw, dlatego już teraz trwają prace nad regulacjami dotyczącymi europejskiej spółki prywatnej, która ma być ogólnoeuropejskim odpowiednikiem spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i bardziej adekwatną formą dla mniejszych przedsiębiorstw.

Po początkowym okresie dużego sceptycyzmu i wielu obaw dotyczących funkcjonowania w praktyce nowego tworu prawnego, europejskie przedsiębiorstwa ponadnarodowe powoli okazują coraz większe zainteresowanie przekształceniami w swojej strukturze organizacyjnej i prawnej. Nie bez znaczenia są tu doświadczenia i przykład pionierskich SE. Można spodziewać się, że wraz z usunięciem niedociągnięć w istniejących regulacjach i stopniowym obejmowaniem spółek europejskich coraz bardziej ujednocionym prawem unijnym atrakcyjność tego typu formy działalności znacznie wzrośnie i również przy nazwach polskich przedsiębiorstw pojawi się skrót „SE”...

**THE EUROPEAN COMPANY AS A STAGE IN THE HARMONISATION
OF SELECTED INSTITUTIONAL SOLUTIONS IN ACTIVITY OF INTERNATIONAL
COMPANIES IN THE EUROPEAN UNION**

SUMMARY

The following article is a brief presentation of main issues on the European Company (*Societas Europaea* – SE) as a first step towards harmonisation of EU economic regulations. The common market in Europe required a joint legal entity. It has been established now in the form of the SE, after nearly 40 years of searching for a compromise between EU Member States. The paper describes general characteristics of a new corporate form and possible benefits from simplifying complex holding structures and reducing their administrative costs. However, the incomplete tax framework and high level of dependence on national regulations are the main disadvantages of an SE that make many international companies restrain from changing their structure and legal status.